

NACKA TINGSRÄTT
Miljödomstolen
Enhet 3

DOM
2009-09-29
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 4131-08

KLAGANDE

M.C.

MOTPART

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun
Box 8136
104 20 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Stockholms län beslut den 21 augusti 2008, dnr 505-07-107980, se domsbilaga 1

SAKEN

Föreläggande om utförande av undersökning av oljeläckage

DOMSLUT

1. Miljödomstolen upphäver länsstyrelsens och Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut den 21 augusti 2008 nr 505-07-107980 respektive den 19 oktober 2007 dnr 2007-006618-379.

2. M.C. yrkande om ersättning för rättegångskostnader avslås.

YRKANDEN M.M.

M.C. har i första hand yrkat att miljödomstolen undanröjer länsstyrelsens beslut och visar ärendet åter till länsstyrelsen för förnyad prövning. I andra hand har han yrkat att beslutet ska ogillas. Han har vidare yrkat ersättning för rättegångskostnader. Som grund för sin talan har han anfört att beslutet riktar sig mot fel part.

M.C. har utvecklat sin talan varvid han har hänvisat till vad han anfört i sitt överklagande till länsstyrelsen och tillagt i huvudsak följande. Konkursen avslutades enligt utdrag från Bolagsregistret den 15 oktober 2007. Konkursboet är därmed upplöst. Den 19 oktober 2007 riktade Miljö och hälsoskyddsnämnden i Stockholms stad ett föreläggande mot advokaten M.C., konkursförvaltare för EF AB Ett, Energi & Fastighetsteknik Aktiebolag, dvs. efter tidpunkten för konkursens avslutande. Vid denna tidpunkt var bolagets ställföreträdare dess styrelse, inte konkursförvaltaren. Noteras ska vidare att bolaget därefter, den 26 oktober 2007, försattes i likvidation och advokaten A.S., Advokatfirman Carler, förordnades till likvidator, enligt utdrag från Bolagsregistret. Det är inte heller här konkursförvaltaren som är ställföreträdare. Ställföreträdare är likvidatorn. Han hänvisar till registreringsbevis för bolaget, som visar bolagets ställföreträdare vid de aktuella tidpunkterna. Länsstyrelsen har i sitt beslut inte angett några grunder för att han personligen ska anses vara part, utan riktar föreläggandet, som det kan förstås, utan skäl mot honom personligen. Detta måste uppenbart strida mot svensk rätt och rättspraxis, d v s det ska inte vara möjligt att en privatperson, som efter att ha varit en av det allmänna utsedd förtroendeman, ska kunna åläggas ett personligt ansvar för sanering och kostnader för ett konkursbolags tidigare bedrivna verksamhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms stad (nämnden) har bestritt bifall till överklagandet och har som grund härför anfört i huvudsak följande. Det har konstaterats att det förekommer olja i marken på fastigheten Sädeskornet 41 och att det finns skäl att anta att denna olja läckt ut från den grupptankanläggning på fastigheten Sädeskornet 74 som konkursgäldenären EFAB Ett Energi &

Fastighetsteknik Aktiebolag (EFAB) använt i sin verksamhet. Konkursboet har fortsatt bedriva verksamheten genom att försälja olja och avveckla tankar. Grupptankanläggningen är att betrakta som ett s.k. förvaringsfall och därmed en pågående miljöfarlig verksamhet. Konkursboet var därför verksamhetsutövare enligt miljöbalken (MB). För verksamheten gäller Naturvårdsverkets föreskrift om skydd mot mark- och vattenföroreningar vid lagring av brandfarliga vätskor (NFS 2003:24). Detta innebär att konkursboet var ansvarigt för att, åtminstone som ett första steg, undersöka markföroreningens omfattning, vidta försiktighetsmått så att ytterligare olja inte rann ut samt att avveckla tankanläggningen på i författning föreskrivet sätt.

Av doktrin (Lavin, Viteslagstiftningen - en kommentar) framgår att konkursförvaltaren alltid kan utses till adressat för ett föreläggande riktat mot ett konkursbo. Bakgrunden till detta är att det tidigare varit omdiskuterat huruvida ett konkursbo har tillräcklig rättskapacitet för att kunna betraktas som en juridisk person. Mot bakgrund av senare års praxis i ärenden där konkursbon förelagts vidta åtgärder, torde det inte längre råda någon större oklarhet kring frågan. I det nu aktuella ärendet valde förvaltningen att rikta föreläggandet mot konkursförvaltaren. Konkursförvaltaren har i länsstyrelsen invänt att tanken abandonerats. Det kan bli mot bakgrund av HD:s uttalande i det av länsstyrelsen åberopade avgörandet (NJA 2004 s. 777) diskuteras om abandonering är en möjlig rättshandling i detta sammanhang. Även om tanken genom abandoneringen inte återgått till konkursgäldenären, utan endast övergivits - och därför skulle vara sakrättsligt tänkbar - utgör förfarandet en avveckling av tanken, vilken ska ske enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Så har inte skett i detta fall även om konkursboet synes ha avvecklat andra tankar som har ingått i konkursboet. Konkursförvaltaren har genom att driva verksamheten vidare haft ansvar för att avveckling skett på rätt sätt. Om medlen i boet inte varit tillräckliga för att på ett korrekt sätt avveckla tanken, hade förvaltaren haft att anmäla saken till nämnden. Så har inte skett. I miljödomstolen har konkursförvaltaren vidare anfört att konkursen avslutades den 15 oktober 2007 och nämndens föreläggande av den 19 oktober 2007 därför inte lagligen kunde riktas mot honom. Det är till en början anmärkningsvärt att denna uppgift lämnas först i miljödomstolen. Förvaltningen har tidigare inte i något

sammanhang fått upplysning om konkursens avslutande och konkursboets upplösning. Inte heller vid ärendets behandling i länsstyrelsen har förvaltaren upplyst härom. Oavsett bakgrunden till detta anser nämnden att konkursförvaltaren, genom att fortsätta driva verksamheten och avveckla tanken utan att följa gällande regler, enligt reglerna i 2 kap 8 § och 10 kap 2 § MB, är ansvarig för det avhjälpande som ska ske enligt bestämmelserna i 10 kap MB. Det gäller särskilt som han inte anmält förhållandet till nämnden och nämnden därmed saknat möjlighet att ingripa under den tid som han förvaltade konkursboet.

Konkursförvaltaren har åberopat NJA 2006 s 662 till stöd för att en konkursförvaltare inte kan åläggas ansvar för att bestämmelserna i MB med tillhörande författningar efterlevs. I det åberopade rättsfallet var emellertid situationen den att konkursförvaltaren inte fortsatt driften av konkursgäldenärens verksamhet.

När det gäller EFAB:s konkursbo har verksamheten drivits vidare och boet har uppenbarligen haft viss förmåga att bekosta omhändertagandet av i varje fall vissa tankar och i varje fall har förvaltaren inte anmält till Miljö- och hälsoskyddsnämnden att boets medel inte förslår till en korrekt avveckling av grupptanken på Sädeskornet 74. Nämnden kunde då hos Kronofogdemyndigheten ha begärt verkställighet enligt reglerna i 33 kap 3 § MB, vilket hade aktualiserat en skadeanmälan till saneringsförsäkringen. Det framgår också av Kronofogdemyndighetens Handbok för konkurstillsyn, 2.2.10 Miljöfarlig verksamhet.

HDs avgörande i NJA 2006 s.662 kan inte rimligen tolkas så, att en konkursförvaltare generellt i alla situationer skulle vara undantagen från miljölagstiftningen. Det måste vara möjligt att rikta ett föreläggande mot en konkursförvaltare även när konkursen är avslutad om det skett, som i förevarande fall, utan att gällande regler iakttagits. De övriga instrument som följer av konkurslagstiftningen för att åstadkomma rättelse av en konkursförvaltare är inte avsedda att tillämpas av en tillsynsmyndighet. Något föreläggande mot konkursgäldenären är inte möjligt eftersom bolaget genom avslutandet av

konkursen är upplöst enligt 25 kap 50 § aktiebolagslagen. Det förhållandet att tanken abandonerats torde inte innebära att förvaltaren saknar möjlighet att efterkomma förvaltningens föreläggande. Det är i varje fall inte visat att någon annan skulle ha tagit hand om tanken.

M.C. har i genmäle anfört i huvudsak följande. Undertecknad är fel adressat. Rätt part var gäldenärsbolaget, inte konkursboet eller konkursförvaltaren, och rätt adressat för gäldenärsbolaget var bolaget självt eller dess styrelse när föreläggandet utfärdades.

Nämnden har såsom stöd för sitt val av adressat anfört ett uttalande av R.L. i "Viteslagstiftningen, En kommentar", Nordstedts, 1989, s. 33. Gällande den mer specifika frågan om val av adressat hänvisar Lavin emellertid i kommentaren genomgående till den väsentligt utförligare av honom författade "Vitesföreläggandets adressat", Juridiska Föreningen i Lund, 1975. Såvitt han kunnat finna innehåller kommentaren inga väsentliga avvikelser från vad som anförs i den tidigare författade skriften och nedanstående sidhänvisningar avser "Vitesföreläggandets adressat" om inget annat anges.

Det anförda uttalandet av Lavin är i och för sig riktigt, men är ryckt ur den systematik som gäller för offentligrättsliga viten, och ger därigenom en felaktig uppfattning om vad som är möjligt respektive otillåtet i sådana sammanhang. Nedan följer en redogörelse för vad författaren faktiskt anser vara gällande rätt i den här frågan.

Inledningsvis skall den föreläggande myndigheten identifiera i vilken egenskap en fysisk eller juridisk person föreläggs (s. 39ff, 42ff). Utpekar en regel en viss personkategori såsom möjlig adressat är denna vanligtvis exklusiv (s. 46ff, 49, 52f, 54 f samt där anfört rättsfall RÅ 1967 s 276). Huruvida adressaten eller annan handlat vårdslöst eller gjort sig skyldig till försummelse saknar som huvudregel betydelse för vem som kan och skall utses till adressat (s. 41ff samt Viteslagstiftningen, En kommentar s. 53).

Ett föreläggande som avser en primär förpliktelse för en juridisk person kan rikta sig såväl mot denne som mot de ställföreträdare som har behörighet att företräda den juridiska personen. I sådant fall åsyftar föreläggandet mot ställföreträdarna att dessa skall vara verksamma för att den primärt ansvarige genomför ifrågavarande åtgärder. Om föreläggandet mot den juridiska personen faller av någon anledning, t ex om denne upphör att vara fastighetsägare, näringsutövare etc., eller om den juridiska personen upphör att existera, faller även föreläggandet mot ställföreträdarna. Och omvänt, om ställföreträdarna upphör att vara behöriga företrädare, förfaller också dessas förpliktelser enligt föreläggandet. Sistnämnda dock med reservationen att frånträdande som styrelseledamot etc. inte får ha inträffat så sent att lagakraftvunnet beslut rörande tidsfristen för fullgörelse har passerat (s. 20 i anslutning till där anförda rättsfallen RÅ 1972 C 291 och 292, s. 26 ff, 28, 74 samt där anført rättsfall NJA 1970 B 22, s. 79 ff, 82, 86 f. Jfr även rättsfallet RÅ 1967 s. 134 kommenterat på s. 72 och 90 f samt rättsfallet RÅ 1969 K 385 kommenterat på s. 91. Jfr även NJA 1954 s 389 kommenterat på s. 102 ff)

I addition till ovanstående redovisar Lavin (Kommentaren s. 58) att föreläggande myndighet bör använda offentliga register såsom kunskapskälla för vem som är t ex fastighetsägare eller ställföreträdare för juridisk person. Särskilt beträffande konkursbo såsom adressat, se sid 26 ff samt där anført rättsfall RÅ 1922 ref 86. Uttalandet torde ligga till grund för Lavins uttalande i kommentaren, dess sid 33, som hänvisas till ovan. Författaren har emellertid inte observerat att vid de omfattande ändringarna av Konkurslagen som infördes 1980 infördes en bestämmelse av innebörd att konkursbo kunde försättas i konkurs, vilket inte varit möjligt tidigare. Bestämmelsen infördes såsom en konsekvens av att man ansåg konkursbo bära ha full partshabilitet. Av den senare rättsutvecklingen är också helt klart att konkursbo kan vara föremål för föreläggande, liksom uppvisar de flesta övriga karakteristika för en juridisk person. Konkursbon, och dess företrädare, torde därigenom vara att bedöma enligt de regler som gäller för andra juridiska personer och dessas ställföreträdare.

Ett föreläggande får inte riktas mot någon som kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Faktisk möjlighet förutsätter bl.a. att den

ansvarige har faktisk rådighet över den egendom som föreläggandet avser (s. 101). Vidare förutsätts att adressaten har ekonomiska förutsättningar att efterkomma föreläggandet. Det är därvid den primärt ansvariges ekonomiska förhållanden som avses, medan det inte är meningen att en förelagd ställföreträdare skall bekosta de åsyftade åtgärderna med egna medel (s. 102 ff jämte det där anförda rättsfallet NJA 1954 s. 387). Rättslig möjlighet förutsätter bl.a. att det inte finns författningsbestämmelser som fränkänner enskild rätt att råda över egendomen i det avseende föreläggandet innehåller föreskrifter. Lavin anför såsom exempel härpå en gäldenär som försatts i konkurs (respektive gäldenärens ställföreträdare) inte äger råda över den egendom som hör till boet, inte heller över bokföringen. Samma bedömning för en fastighetsägare vars fastighet står under tvångsförvaltning (s. 105 ff). Därutöver anføres genomgående ett stort antal fall där en förutvarande fastighetsägare inte anses råda över den egendom som föreläggandet avser.

När man konfronterar de faktiska förhållandena i målet med principerna för vitesföreläggandets adressat finner man att underinstansernas beslut strider mot flera av dessa. Vad gäller frågan i vilken egenskap han som konkursförvaltare förelagts torde det vara klart att det är konkursboet som är huvudansvarig i egenskap av verksamhetsutövare/förvarare och att föreläggandet riktats mot honom såsom företrädare för boet. Detta stämmer helt överens med nämndens förhållningssätt fram till helt sent då man synes vilja försöka tillskapa ett självständigt ansvar förebärande försummelser av ganska diffust slag, och som synes ha samband med att man då noterat att föreläggandet givits efter konkursens avslutande. Som framgår nedan är dessa senare påståenden om försummelse inte korrekta. För övrigt har alla åtgärder som vidtagits från hans sida varit i och för boets räkning, och i enlighet med principen att adressaten skall utses på objektiva kriterier och oberoende av om eventuella försummelser förekommit kan påståendena inte vinna beaktande. Därigenom är konkursboet att anse såsom huvudansvarig för fullgörande av föreläggandet. I enlighet med den andra redovisade principen ovan upphör ställföreträdarens ansvar för fullgörande av ett föreläggande om ansvaret för boet bortfaller, eller aldrig kunnat etableras. Genom tingsrättens beslut att avskriva konkursen upphörde boet att existera.

Det fanns därför inget föremål för föreläggandet när det meddelades. Av samma anledning kan han som f.d. förvaltare inte bli adressat för ett motsvarande föreläggande. Genom upphörandet av konkursen var han inte längre konkursförvaltare och hade således upphört att vara företrädare i något som helst avseende. Redan till följd härav ska föreläggandet upphävas.

Vidare får ett föreläggande inte riktas mot den som kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att efterfölja detsamma. Redan genom ingivande av avslutande handlingar reduceras förvaltarens handlingsmöjligheter med boets egendom, däri att förvaltarens inte kan förfoga över dessa på annat sätt än som anges i sluthandlingarna. Sluthandlingar såsom t.ex. slutredovisning och utdelningsförslag kan inte återkallas av förvaltarens utan det är tingsrättens exklusiva rätt att antingen godta dessa eller underkänna dem, p.g.a. överklagande eller eljest. Redan innan ingivandet var emellertid boets samtliga medel förbrukade, och någon möjlighet att åtfölja ett föreläggande om det hade givits då var utesluten. Genom tingsrättens beslut att avskriva konkursen blev boets dittillsvarande betalningsoförmåga permanent. Eftersom en förvaltare inte kan tvingas att av egna medel fullgöra vad boet inte förmår har det aktuella föreläggandet inte lagligen bort riktas mot honom. Se härom även NJA 2006 s 662, vilket länsstyrelsen valt att helt bortse ifrån. I addition härtill saknades rättslig möjlighet att åtfölja föreläggandet efter konkursens avslutande. Den abandonering som skett av centraltankanläggningen under konkursen, och som länsstyrelsen menade innehades med bibehållen rådhets fram till konkursens avslutande till följd av HD:s motivering i mål Ö 3190-02 år 2004 blev emellertid definitiv vid avslutandet. Länsstyrelsen har således baserat sitt beslut på förhållanden som inte är korrekta. Anläggningen tillföll därigenom konkursbolaget som därefter innehar den med giltigt äganderättsanspråk. Att så är fallet framgår bl.a. av att konkursbolaget trädde i likvidation för att hantera tillgången. Även på denna grund hade föreläggandet inte bort riktas mot honom.

Nämndens påstående att konkursboet avvecklat tankar i konkursboet är felaktigt. Det som skett är att en tank har besiktigats genom en s.k. kontrollbesiktning som alltid sker av oljetankar av ackrediterade företag vid vissa bestämda tidsintervaller. Skälet till att denna tank kontrollerades var att det var den enda tank, där

besiktningstidpunkten inföll under konkurstiden. Kontrollbesiktning skedde genom det ackrediterade företaget Rodhe Tankrengöring AB i Göteborg till en kostnad om 5 610 kr exklusive moms. Påståendet från nämndens sida att det ingår avvecklingskostnader för oljetankar i massakostnaderna är fel; endast denna kontrollbesiktning har utförts. Eftersom nämnden inte anger vilken eller vilka tankar man påstår, låter det sig inte visas närmare att påståendena är felaktiga. Den sanering som skett i konkursen är att miljöfarligt avfall, bl.a. innehållande kvicksilver, har omhändertagits och destruerats; avfallet fanns i bolagets verksamhetslokaler i Johanneshov. Denna kostnad uppgick till 96 259 kr exklusive moms. Det är svårt att förstå att den sanering som skett inom ramen för boets begränsade tillgångar är en omständighet som nämnden menar ligger boet och förvaltaren till last. Någon förmåga för konkursboet att därutöver bekosta ett omhändertagande av gäldenärsbolagets tankar, vilka till antalet uppgick till cirka 123 stycken, geografiskt spridda över Sverige, har inte funnits. Konkursen avslutades med ett underskott om 544 527 kr. Staten har sålunda tillskjutit 544 527 kr till boet för att konkursen skulle kunna avslutas.

Det är vidare felaktigt, som nämnden gör gällande, att konkursboet fortsatt att bedriva verksamheten genom att försälja olja och avveckla tankar. Någon fortsatt verksamhet har inte ägt rum. Detta har uttryckligen meddelats alla kunder – och berörda miljöförvaltningar - i cirkulärskrivelser. Boet har inte mot kund fakturerat någon förbrukad olja under konkurstiden och har heller inte levererat någon ny olja till kund. De fakturor från gäldenärsbolaget avseende levererad olja före konkursen har varit överlåtna, före konkursen, till Norsk Hydro Olje AB, till vilken kunderna betalat. Dessa medel har inte tillkommit gäldenärsbolaget, utan Norsk Hydro Olje AB. Konkursboet, som saknat erforderliga medel härtill, har inte haft möjlighet att stänga av oljetillförseln i de 123 stycken tankar som här varit fråga om. Inte heller har tillträde för konkursboet till alla tankar varit praktiskt genomförbart, så t ex har ett antal samfällighetsföreningar meddela boet att skadeståndsanspråk skulle komma att resas mot boet om åtgärder med oljetillförseln skulle komma att vidtas. Någon praktisk reell möjlighet att stänga av oljan fanns inte. Att vidta omfattande åtgärder att förhindra att kunderna tillgodogjorde sig oljan hade varit mycket kostnadskrävande och då underskott redan kunde förutses. Tillsynsmyndigheten i

konkurser och domstolen hade inte kunnat förväntas acceptera att förvaltaren nedlade sådana kostnader utan nytta för varken boet, borgenärerna eller att det tjänade något som helst miljöhänsyn. En annan omständighet i konkursen var att kunderna redan vid konkursutbrottet hade fysisk besittning till oljan och samtidigt krav i konkursen för vilka kvittning kunde förutses. En avstängning av oljan bedömdes utgöra ett otillåtet besittningsavskärande gentemot kunderna. Konkursboet hade möjligen rätten att fakturera fortlöpande leveranser men inte rätten att avskära kunderna härifrån. Det var också skälet till att boet därför uttryckligen angav att men inte avsåg att inträda i leveransavtalen. Att en fortsatt drift föreligger måste rimligen förutsätta att boet i något avseende inträder i leveransavtalen eller på annat sätt njuter frukterna av att leveranser sker.

Det är vidare ett felaktigt påstående att konkursboet inte anmält saken till nämnden. Alla för bolaget kända och berörda Miljöförvaltningar har meddelats enligt 7 kap 16a § konkurslagen. När det gäller hans meddelandeskyldighet i övrigt, t.ex. om konkursboets handläggning, upplösning eller avslutande åtgärder, är det en upplysningsskyldighet som enbart föreligger för konkursförvaltare mot boets borgenärer och mot tillsynsmyndigheten i konkurser, inte till berörda Miljöförvaltningar.

Fråga har vidare i målet uppkommit om den abandonering som kom att ske av oljetankarna i konkursen. Ett spørsmål, som Naturvårdsverket särskilt utvecklar i sitt samrådsbeslut av den 9 januari 2008 till nämnden. Naturvårdsverket konstaterar att det inte finns någon rättspraxis angående abandonering och att det skulle vara underligt om konkursboet helt fritt skulle kunna utbjuda egendomen till försäljning och sedan när det visar sig att egendomen inte har något värde överge den. Naturvårdsverket drar därefter slutsatsen att konkursboets abandonering inte kan frita från ansvar. Det äger i och för sig sin riktighet att någon utbildad rättspraxis avseende abandonering inte föreligger. Dock finns det en vedertagen praxis i konkursförvaltning att egendom generellt och alltid abandoneras när egendomen saknar värde. Det är inte, som Naturvårdsverket anför i sitt beslut ett "underligt" förfarande, utan tvärtom utbildad konkursförvaltarpraxis; det är också ofta först vid en utannonsering av egendom det kan konstateras att egendomen inte betingar något

marknadsvärde. Den enda möjligheten som då återstår för en konkursförvaltare är att abandonera egendomen. Att då vidta fortsatta försäljningsåtgärder, med ytterligare kostnader som följd, skulle direkt skada borgenärskollektivet. Dessutom är sådana kostnader inte ersättningsgilla i konkursen och åtgärder som en konkursförvaltare därför inte vidtar.

Sammanfattningsvis har han utfört sitt uppdrag med den noggrannhet och omsorg som konkurslagen föreskriver. Han har tillvaratagit borgenärernas rätt och bästa och vidtagit alla de åtgärder som främjat en förmånlig och snabb avveckling av boet. I alla viktigare frågor i konkursen har samråd skett med tillsynsmyndigheten i konkurser. Till den gräns boets medel förslagit har också åtgärder för att förhindra miljöskador vidtagits.

Det ter sig vidare som orimligt att det alltid ska vara möjligt att rikta ett föreläggande mot en konkursförvaltare även när en konkurs är avslutad och att konkurslagens regler och frister om klander av slutredovisning och överklagande av utdelningsförslag inte gäller i miljöärenden. Självfallet måste det vara så att även miljömyndigheter har att rätta sig efter vad som förskrivs i konkurslagen. Skulle det förhålla sig på sätt som nämnden här gör gällande, kan en konkurs inte anses avslutad förrän nämnden utfärdat sitt sista föreläggande och sanering har skett. Detta skulle leda till att ingen konkursförvaltare i framtiden skulle vara villig att åta sig ett konkursförvaltaruppdrag där fråga kan finnas om miljöfarlig verksamhet eller miljöfarligt avfall. Skadan för det allmänna skulle i så fall vida komma att överstiga vad som idag ändå kan åtgärdas inom konkursförfarandet. Inte heller är det rimligt att en konkursförvaltare, som en av det allmänna utsedd förtroendemann, skall drabbas av sådana efterföljande konsekvenser. Frågan om hantering av miljöskador i samband med konkurs har varit föremål för lagstiftarens överväganden vid olika tillfällen, senast i samband med lagstiftningen om herrelösa fastigheter. Om konsekvenserna av gällande lagstiftning upplevs som otillfredsställande, vilket man väl kan hålla med om i olika avseenden, måste lösningen vara att lagstiftaren anvisar ett fungerande regelsystem och inte att med en tveksam rättstillämpning försöker ta konkursförvaltarna som någon slags gisslan.

Avslutningsvis vill han fästa miljödomstolens uppmärksamhet på att i här aktuellt fall det är Stockholms kommun som är ägare till fastigheten Sädeskornet 74 (oljetanken torde ligga på marken mellan fastigheterna Sädeskornet 61 och 41) och att fastigheten är upplåten med nyttjanderätt till Sädeskornets Samfällighet, vilkas eventuella ansvar nämnden har valt att helt förbigå, liksom det faktum att det är Norsk Hydro Olje AB som förvärvat oljan. Han vill också påpeka att nämnden, enligt e-postmeddelande bilagt till förvaltningens yttrande, har anmält saken till försäkringsbolaget Zurich Insurance Ireland Limited Filial Sverige för att härigenom kontrollera huruvida miljö- och saneringsförsäkringen skulle täcka kostnaderna för undersökning och avveckling av grupptanksanläggningen och att försäkringsbolaget återkommit den 3 februari 2008 till Miljöförvaltningen och meddelat att det fortfarande finns en osäkerhet kring vad som orsakat markföroreningen och att försäkringen under sådana förhållanden inte kan tas i anspråk. Försäkringsbolaget meddelar i samma e-postmeddelande att de håller ärendet öppet tillsvidare och att nämnden kan återkomma till försäkringsbolaget när det kan klarläggas vad som orsakat föroreningen "så får vi se om det kan bli någon ersättning ur saneringsförsäkringen." Han har mot den bakgrunden svårt att förstå nämndens resonemang i sitt yttrande om att en skadeanmälan inte tidigare kunnat aktualiseras och att det skulle, som får förstås, aktualisera negativa konsekvenser ur saneringssynpunkt.

Nämnden har vidhållit sin inställning och tillagt i huvudsak följande. Som redan anförts i tidigare yttrande anser nämnden att konkursboet var verksamhetsutövare enligt MB och att **M.C.** därmed i egenskap av konkursförvaltare var en möjlig adressat för ett föreläggande.

Med anledning av konkursboets verksamhetsutövaransvar enligt 2 och 10 kap MB har konkursförvaltaren haft att iaktta MB:s bestämmelser. Av 2 kap 2 § MB framgår att en verksamhetsutövare ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet. Enligt 3 § samma kapitel ska en verksamhetsutövare utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att

verksamheten medför skada eller olägenhet. Av samma bestämmelse framgår att dessa åtgärder ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Enligt 2 kap 8 § MB ansvarar verksamhetsutövare för att skador eller olägenheter för miljön upphör eller avhjälpas i den omfattning det är skäligt enligt 10 kap MB.

I och med att konkursboet övertog konkursgäldenärens verksamhet innebärande förvaring och leverans av olja har konkursboet även övertagit ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med MBs bestämmelser. Balkens bestämmelser gäller alla som bedriver verksamhet som faller inom balkens tillämpningsområde, oavsett om det är en fysisk eller juridisk person.

Även om ett konkursbos verksamhet och dess avyttrande av egendom är strängt reglerat i konkurslagstiftningen, ankommer det på förvaltaren att fullt ut inrätta sig efter de miljörättsliga bestämmelser som gäller för verksamheten. Miljörätten är en separat lagstiftning med eget syfte och skyddsintresse, nämligen människors hälsa och miljön. Det faktum att miljörättsliga krav kan innebära nackdelar för borgenärskollektivet och därmed ett konkursrättsligt problem som inte utan vidare ska beaktas i miljörätten. Frågan i målet torde snarare handla om huruvida konkursboet och dess företrädare M.C. uppfyllt MBs krav på verksamhetsutövare av aktuellt slag.

Nämnden vill härvid hänvisa till nämndens tidigare yttrande i ärendet samt i övrigt anföra följande.

Av MB framgår att det finns ett solidariskt ansvar för de verksamhetsutövare som bedrivit verksamhet på en plats och därvid medverkat till uppkomsten av föroreningsskador. Sådana markföroreningsskador preskriberas inte. Alla utövare som funnits på platsen ska delta i undersökningar och sanering solidariskt, var och en efter sin andel. Det är därför viktigt i miljörätten att fastställa om någon ska betraktas som verksamhetsutövare på viss plats. Även om en utövaren till exempel har sålt sitt ägande och därför upphört att vara aktiv utövare har denne ett kvarstående ansvar för sin del av föroreningen på platsen. I detta ärende förefaller

konkursförvaltaren inte vilja acceptera detta under hänvisning till allmänna konkursrättsliga skäl.

Den grupptank som påträffades den 9 oktober 2007 tillhörde vid den tidpunkten konkursboet och därmed hade konkursförvaltaren ansvar för tanken eftersom konkursen avslutades först den 15 oktober 2007. EF AB Ett Energi & Fastighetsteknik AB försattes i konkurs den 23 juli 2007 och tre dagar senare skickades brev ut till bolagets centraltankskunder. I brevet ombads kunderna att läsa av oljenivån. Vidare erbjöds kunderna överta tankanläggningarna samt varulagret med olja senast den 20 augusti 2007. Många av fastighetsägarna tackade nej till erbjudandet trots att många fortfarande värmdes upp sina radhus med oljan från tanken. Fastighetsägare kontaktade miljöförvaltningen eftersom det fanns en stor oro kring huruvida konkursboet skulle avveckla grupptankarna i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter. Förvaltningen hänvisade fastighetsägarna till konkursförvaltaren eftersom det är verksamhetsutövarens ansvar att avveckla grupptankarna. Majoriteten av fastighetsägarna som tackade nej till konkursförvaltarens erbjudande och hade hoppats på att konkursboet skulle genomföra en regelmässig avveckling av grupptanksanläggningen fick själva bekosta avvecklingen under år 2008. Så är fallet med bl.a. Lövkojan 8, Nässelstigen 29 i Hässelby.

Konkursboet, som alltså inte lyckades avyttra grupptankarna, abandonerade sedan tankarna och den kvarvarande oljan såldes till Norsk Hydro den 31 augusti 2007. Konkursförvaltaren har angett att abandoneringen innebar att grupptanken gick tillbaka till konkursgäldenären, dvs. EFAB i konkurs. Nämnden anser i likhet med länsstyrelsen att en sådan överlåtelse inte är rättsligt möjlig av det enkla skälet att gäldenärsbolaget saknade rättslig handlingskapacitet under konkursen. Och ett allmänt "övergivande" av tanken vore en avveckling av tanken som står i strid mot Naturvårdsverkets föreskrifter om hur en sådan avveckling ska gå till.

Den 31 januari 2008 redovisade Norsk Hydro AB till miljöförvaltningen den avläsning som gjordes i december 2007. Det fanns tre fastighetsägare som mottog olja från grupptanksanläggningen vid Sädeskornet 74 i oktober 2007.

Fastighetsägaren H.S. som vid avläsningen förbrukat 191 liter övergick den 5 oktober 2007 till pellets, således var radhuset uppvärmt av olja fram till oktober 2007. Från miljörättsliga utgångspunkter har härmed konkursboet genom sin förvaltare iklätt sig ett utövarskap, oavsett vad förvaltaren anför om brist på leveransavtal och brist på möjlighet att njuta "frukterna av att leveranser sker". Leveranser av olja har bevisligen skett och därmed har verksamheten fortsatt ur miljörättsligt hänseende.

I miljöförvaltningens arkiv finns den återkommande kontrollrapporten för grupptanksanläggningen Sädeskornet 74 och enligt det ackrediterade besiktningsföretaget och förvaltningens bedömning skulle den besiktas senast den 6 juni 2008. Nämnden vill dock framhålla att grupptanksanläggningen som är 34 år gammal kan läcka oavsett om besiktning har genomförts eller inte. Vad M.C. framhåller om besiktningar saknar mot bakgrund av innehållet i 2 kap MB intresse med hänvisning till tankens ålder och det kunskaps- och egenkontrollansvar som konstitueras i 2 kap 2 § MB. Som framhållits tidigare framgår av 2 kap 3 § att redan risken för olägenhet eller skada ska beaktas. Den som ska beakta det har bevisbördan för att så sker, vilket framgår av 2 kap 1 §. Det är således en flagrant avvikelse mot 9 kap 1 § Naturvårdsverkets föreskrifter (2003:24) om skydd för vatten och markföroreningar vid lagring av brandfarliga vätskor att såsom konkursförvaltaren gjort abandonera den gamla cisternen med dess rörledningar istället för att ta anläggningen ur bruk på föreskrivet sätt.

Av föreskrifterna framgår att anmälan ska göras till tillsynsmyndigheten om att oljecistern och rörledning tagits ur bruk d.v.s. tömts och rengjorts. Denna skyldighet ska inte förväxlas med det meddelande som lämnades till nämnden den 15 augusti 2007 av konkursförvaltaren enligt 7 kap 16 a § konkurslagen "att anledning att anta kan föreligga att konkursgäldenären har lämnat kvar kemiska produkter (olja) som eventuellt kan komma att behöva omhändertas." Oljan förvaras enligt uppgift på bl.a. Sädeskornet 74 (felaktigt benämnt 61).

Sammanfattningsvis anser nämnden att konkursförvaltaren har varit verksamhetsutövare och som sådan iklätt sig ett ansvar enligt 2 och 10 kap MB.

Genom att välja att avsluta konkursen utan att först avsluta den pågående miljöfarliga verksamheten på föreskrivet sätt har förvaltaren förfarit i strid med balkens bestämmelser. Eftersom det finns en konstaterad miljöskada som sannolikt härrör från den aktuella tankanläggningen samt det faktum att tanken sannolikt har läckt även under förvaltarens verksamhetsutövarskap har han iklätt sig ett undersöknings- och saneringsansvar som enligt 2 kap 8 § och 10 kap MB gäller mot honom.

Redan i 1986 års HD-avgöranden slogs fast att miljörättsligt grundade krav på åtgärder och försiktighetsmått jämte kostnaderna för dessa utgör s.k. massagäld i en konkurs och som sådana är högst prioriterade - alltså på samma nivå som förvaltararvode.

Frågan i detta mål är bl.a. om en konkursförvaltare kan åsidosätta de miljörättsliga förpliktelserna för att skydda konkursborgenärerna. M.C. anser att det inte enbart är en rätt, utan jämväl en plikt, som åligger en konkursförvaltare. Det är enligt nämnden en orimlig ståndpunkt, eftersom det innebär, att en kostnad som eljest hade utgått före även prioriterade fordringar, istället skulle bekostas av skattemedel (eller sekundärt en fastighetsägare eller miljöskadeförsäkringen). Ett snabbt avslutande av konkursen skulle ju till och med kunna leda till att den som slutligen bekostar avvecklingen av en grupp tank inte ens har möjlighet att göra gällande sin fordran i konkursen, trots att det är uppenbart att kostnaden på ett eller annat sätt kommer att uppstå.

Nämnden anser mot bakgrund härav att förvaltaren inte kan tillgodose lägre prioriterade fordringar genom att abandonera ett pågående miljöproblem istället för att fullgöra sitt miljörättsliga ansvar. Därför har konkursförvaltaren, som anförts, ett kvardröjande ansvar och till följd därav är föreläggandet mot honom korrekt.

Mot bakgrund av detta anser nämnden, i likhet med länsstyrelsen, att frågan om när konkursen avslutades har ett begränsat miljörättsligt intresse. Varken tillsynsmyndigheten i konkursers meddelanden eller konkursdomarens avslutsbeslut innefattar någon miljörättslig prövning. Nämnden vidhåller påståendet att det

relevanta i detta mål är vem som bedrev verksamhet gällande drift och skötsel av grupptanksanläggningen på Sädeskornet 74 vid den aktuella tidpunkten.

M.C. har brustit i detta ansvar och bör på grund härav åläggas att genomföra begärd utredning, i vart fall till den del tillgångarna i konkursen hade kunna täcka de åtgärder som konkursförvaltaren var skyldig att vidta enligt MB.

DOMSKÄL

Nämndens föreläggande är riktat mot advokaten M.C. i hans egenskap av konkursförvaltare i EFAB Ett Energi & Fastighetsteknik AB:s konkurs.

Konkursen var avslutad när föreläggandet utfärdades. Ett konkursbo är en juridisk person med konkursförvaltaren som ställföreträdare. Det är således inte förvaltaren som är verksamhetsutövare utan konkursboet. Att M.C. svarar för konkursboets förpliktelser genom ansvarsgenombrott har inte framkommit.

Nämndens föreläggande ska mot denna bakgrund upphävas. Skäl att återförvisa målet föreligger inte.

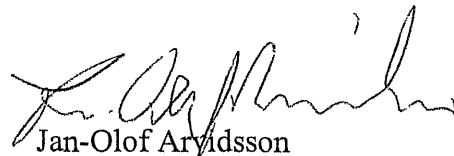
M.C. har yrkat ersättning för rättegångskostnader. I målet är förvaltningsprocesslagen (1971:291) (FPL) tillämplig. Det saknas möjlighet att besluta om ersättning för rättegångskostnad enligt FPL utom i vissa undantagsfall som inte är tillämpliga här. Yrkandet om ersättning för rättegångskostnad ska därför ogillas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2 (DV 427)

Överklagande, ställt till Miljööverdomstolen, ska ha kommit in till Nacka tingsrätt, miljödomstolen senast den 20 oktober 2009. Prövningstillstånd krävs.

Bjarne Karlsson

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bjarne Karlsson, ordförande, och miljørådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Monika Gerdhem.

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Juridiska enheten
Boel Persson
08-785 42 11

BESLUT

1 (6)

Datum
2008-08-21

Beteckning
505-07-107980

NACKA TINGSRÄTT

Ink 2008 -09- 0 5

Akt... 3 M 4/31-08
Aktbil... /4

Advokaten M.C. v
I 5
ins

**Överklagande ett föreläggande om att utföra undersökning
av oljeläckage samt upphöra med verksamheten på
grupptankanläggningen på fastigheten Sädskornet 74,
Stockholms kommun**

BESLUT

Länsstyrelsen avslår överklagandet. Åtgärden under punkten a) i föreläggandet ska ha vidtagits senast den 15 september 2008 och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ha underrättats senast den 22 september 2008 om anläggningen är tät. Åtgärden under punkten b) i föreläggandet ska ha vidtagits senast den 15 oktober 2008. Beslutet ska gälla även om det överklagas.

BAKGRUND

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun beslutade den 19 oktober 2007 att förelägga advokaten M.C. , konkursförvaltare för EFAB Ett Energi & Fastighetsteknik AB (556472-1917), att vidta följande åtgärder:

- Undersöka om olja läcker ut till omgivningen från grupptankanläggningen, med tillhörande ledningar, på fastigheten Sädskornet 74 (i vissa handlingar benämnt 61) senast den 31 oktober 2007. Kontrollen ska ske av ett ackrediterat företag. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska underrättas senast den 2 november 2007 om anläggningen är tät.
- Avveckla grupptankanläggningen med adress Glanshammarsgatan 177 på fastigheten Sädskornet 74 (i vissa handlingar benämnt 61) senast den 31 november 2007. Villaoljetankar som tas ur bruk ska anmälas till miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Nämnden beslutade även med stöd av 26 kap. 26 § miljöbalken att beslutet skall gälla även om det överklagas.

Som bakgrund till beslutet angavs i huvudsak följande. Miljöförvaltningen mottog den 8 oktober 2007 en upplysning enligt 10 kap 9 § miljöbalken om oljeförorening på Glanshammarsgatan 217 med fastighetsbeteckning Sädskornet 40. Enligt situationskarta från 1973 går en ledning från ovan nämnda grupptanksanläggning till Glanshammarsgatan 217 där fastighetsägaren har upptäckt en oljeförorening på framsidan av huset. Miljöförvaltningen har inspekterat och kontrollerat omgivningen vid Glanshammarsgatan 217. Det

framgick att en grupptanksanläggning ligger mellan fastigheterna Sädeskornet 61 och 41 d.v.s. på fastigheten Sädeskornet 74. Miljöförvaltningen kontaktade därför verksamhetsutövaren/ tankägaren för att säkerhetsställa att grupptanken är intakt. Vid granskning av ägandeförhållanden framgick det att ägaren EFAB Ett, Energi & Fastighetsteknik AB gått i konkurs. Dessutom konstaterades det att några fastighetsägare fortfarande får olja från den gemensamma grupptankanläggningen trots att verksamhetsutövaren gått i konkurs.

Av handlingarna i ärendet framgår även att nämnden har inkommit till Naturvårdsverket med en skrivelse för samråd enligt 29 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899). Sådant samråd ska ske innan tillsynsmyndigheten ansöker hos kronofogdemyndigheten om verkställighet enligt 26 kap. 17 § miljöbalken (1998:808), MB. Kopia av Naturvårdsverkets samrådsyttrande har tillsänts länsstyrelsen. Av yttrandet framgår att Naturvårdsverket inte har något att erinra mot nämndens begäran om verkställighet.

Enligt samtal med nämndens handläggare har verkställighet ännu inte sökts.

Stockholms kommun är lagfaren ägare till fastigheten Sädeskornet 74, och Sädeskornets Samfällighetsförening är taxerad ägare.

ÖVERKLAGANDET

Beslutet har överklagats av M.C. som yrkar att beslutet ska upphävas då det numera riktar sig till fel part. Han har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

EFAB Ett, Energi & Fastighetsteknik AB, 556472-1917, försattes i konkurs vid Södertörns tingsrätt den 23 juli 2007, varvid han förordnades som konkursförvaltare. Enligt brev av den 15 augusti 2007 har jämlikt 7 kapitlet 16 § a konkurslagen konkursboet meddelat berörda miljömyndigheter, bl. a. miljöförvaltningen i Stockholm, att anledning funnits att anta att konkursgäldenären har lämnat kvar kemiska produkter (olja) som eventuellt kan komma att behöva omhändertas. Konkursboet har inte fortsatt någon drift. Detta har meddelats samtliga konkursbolagets kunder i brev av den 26 juli och den 1 augusti 2007. Enda åtgärd från konkursboets sida har varit att till och med den 31 augusti 2007 av beredskapsskäl upprätthålla försäkring, el, larm (kopplat till telefon) för det fall en miljöskada skulle inträffa. Enligt brev av den 5 september 2007 till samtliga kunder, vilket också översänts till samtliga miljömyndigheter för kännedom jämte följebrev av den 5 september 2007, har meddelats att all olja i konkursboet överlåtits till Norsk Hydro Olje AB per den 31 augusti 2007 samt har meddelats att centraltankanläggningarna i konkursen kommer att lämnas utan åtgärd, då dessa inte representerar något värde i konkursen och inte kan överlåtas, d v s egendomen är abandonerad, vilket innebär att centraltankanläggningarna inte längre ingår i konkursboet, utan tillhör gäldenärsbolaget (EFAB Ett, Energi & Fastighetsteknik AB). Samråd med tillsynsmyndigheten i konkurser har skett för

samtliga åtgärder. Mot denna bakgrund utgör inte konkursboet part att kunna föreläggas av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Varken olja eller centraltankanläggningar ingår i konkursboet. Konkursboet är inte verksamhetsutövare, då boet varken har olja eller anläggningar kvar i boet.

Av miljö- och hälsoskyddsnämndens föreläggande framgår vidare att fråga har uppkommit avseende eventuell oljeförening på adressen Glanshammarsgatan 217. Enligt en till föreläggandet bilagd karta är denna adress ej ansluten till grupptankanläggningen och inte heller är den adressen enligt konkursbolagets anläggningsregister kund hos konkursbolaget. Föreläggandet torde därför vara felaktigt i denna del. Oavsett denna felaktighet i föreläggandet saknar konkursboet medel att enligt föreläggandet undersöka och kontrollera om olja läcker ut till omgivningen från aktuell grupptankanläggning med tillhörande ledningar. Av Högsta Domstolens avgörande NJA 2006 s 662 framgår att skyldigheten för en konkursförvaltare att se till att miljöfarligt avfall omhändertas inte kan sträcka sig längre än konkursboets förmåga att bekosta omhändertagandet. Det kan inte vara avsett, enligt Högsta Domstolen, att en konkursförvaltare, som en av det allmänna utsedd förtroendemän, skulle vara skyldig att bekosta omhändertagandet av konkursboets miljöfarliga avfall med egna medel. Mot denna bakgrund saknas förutsättningar att för konkursboet verkställa åtgärder enligt föreläggandet. Uppplysningsvis får omnämnas att aktuell tankanläggning med ledningsnät besiktigats och godkänts den 6 juni 1996 och då det är en s.k. K-cistern och ledningsnätet är korrosionsbeständigt är besiktningensintervall 12 år. Det innebär att nästa besiktning ska ske senast den 6 juni 2008. Anläggningen ska enligt bolagsföreträdarna arbeta med s.k. oljelyftare, sugpump med en liten behållare på cirka 3 liter. Bolagsföreträdarna uppger, mot denna bakgrund, att det för dem förefaller helt osannolikt att den olja som påstås funnen skulle härröra från den gemensamma grupptanken.

M.C. har till överklagandet fogat bl.a. följande skrivelser:

- Brev till berörda centraltankkunder daterat den 1 augusti 2007. I brevet erbjuds kunderna att köpa den inneliggande oljan i respektive tank. I brevet anses vidare att "oljetillförseln tills vidare inte kan avstängas samt att bolagets telefonnummer, larm och el tills vidare är i bruk vilket enbart är motiverat av att konkursboet håller en beredskap för om en miljöskada skulle inträffa".
- Brev till miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun daterat den 5 september 2007 med meddelande om att hela konkursboets oljelager per den 31 augusti 2007 överlåtits till Norsk Hydro AB, samt att konkursbolagets centraltankanläggningar har abandonerats, vilket innebär att egendomen tillhör gäldenärsbolaget.

MOTIVERING

Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken (1998:808), MB, ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Enligt 7 § samma kapitel gäller kraven i bl.a. 3 § i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. Av 8 § samma kapitel framgår att alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.

I 10 kap 2 § MB stadgas att den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till en föroreningsskada eller allvarlig miljöskada är ansvarig för det avhjälpande som ska ske.

Av 9 kap. 1 § Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2003:24 om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor framgår att cistern och rörledning som tas ur bruk skall tömmas och rengöras. Vidare skall åtgärder vidtas som hindrar att cisternen kan fyllas. Cistern som tagits ur bruk anmäls till tillsynsmyndigheten.

I 26 kap. MB regleras tillsynen enligt samma lag. Av 9 § framgår att en tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken skall efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

M.C. har invänt att föreläggandet är riktat mot fel adressat och som grund för detta anfört att konkursboet inte kan anses vara verksamhetsutövare i miljöbalkens mening samt att egendomen har abandonerats.

Frågan om ett konkursbos ansvar för miljöfarlig verksamhet har behandlats i praxis.

I KN B 14/98 gjordes ett konkursbo ansvarigt för att omhänderta miljöfarliga ämnen som det haft rättsliga och faktiska möjligheter att disponera över.

I en dom från Miljööverdomstolen den 20 februari 2002, mål nr 5939-01, fastställde Miljööverdomstolen ett föreläggande utfärdat av miljö- och byggnämnden i Gällivare kommun med innebörden att sanering skulle ske av mark som blivit förorenad när dieselolja läckt ut. Föreläggandet var riktat mot konkursboet. Föroreningen hade skett från en lastbil som stått uppställd på mark

som varken disponerades av konkursbolaget eller konkursboet. Miljööverdomstolen konstaterade i domen att boet haft rådighet över lastbilen och att boet mot miljönämndens påstående om att boet orsakat skadan inte kunde anses ha visat att läckaget inte till någon del skett efter konkursutbrottet. Skäl att sätta ned omfattningen av ansvaret på grund av att boet endast bidragit till skadan i begränsad mån fanns inte.

Högsta Domstolen har i beslut den 17 december 2004 i mål nr Ö 3190-02 behandlat frågan om en konkursförvaltare kunnat abandonera egendom med följd att den tillfallit gäldenären med bindande rättsverkan under en pågående konkurs. HD uttalade följande: "Den nuvarande regleringen i konkurslagen kan inte innebära att konkursförvaltaren skulle vara förhindrad att i en viss situation abandonera egendom, om han bedömer att detta utgör en ändamålsenlig förvaltningsåtgärd. Under en konkurs råder emellertid gäldenären inte över sin egendom, och konkursboet och konkursgäldenären kan redan av detta skäl inte betraktas som två skilda parter med möjlighet att utan lagstöd träffa bindande förmögenhetsrättsliga avtal sinsemellan. Utan sådant stöd kan därför en abandonering inte betraktas som en rättshandling som blir bindande för boet i förhållande till gäldenären medan konkursen fortfarande pågår."

Länsstyrelsen gör följande överväganden.

Mot bakgrund av vad **M.C.** anfört beträffande de åtgärder som vidtagits med anläggningen i fråga får det anses utrett att konkursboet har haft rättslig och praktisk möjlighet att råda över denna. Klaganden har bl.a. inte bestridit uppgiften i nämndens beslut om föreläggande att några fastighetsägare fortfarande får olja från den gemensamma grupptankanläggningen, trots att verksamheten gått i konkurs. Det får därmed anses utrett – oavsett vad klaganden anför – att verksamhet bedrivits även efter konkursutbrottet. Därmed är konkursboet enligt länsstyrelsens uppfattning att anse som verksamhetsutövare i den mening som avses i 10 kap. 2 § MB och i de allmänna hänsynsreglerna. Att centraltankanläggningen senare har visat sig vara osäljbar och har abandonerats av konkursboet ändrar inte denna bedömning då konkursboet, bl.a. med hänsyn till vad som uttalades av Högsta Domstolen i mål nr Ö 3190-02, måste anses ha haft kvar sin rådighet över egendomen fram till dess att konkursen avslutats. **M.C.** kan inte heller anses ha visat att skadan har inträffat före konkursutbrottet.

Då konkursboet är att anse som verksamhetsutövare uppkommer frågan huruvida föreläggandet är riktat mot rätt adressat, då det är riktat mot förvaltaren och inte mot konkursboet. Frågan om rätt adressat för ett vitesföreläggande i en situation där ett bolag är försatt i konkurs har behandlats i doktrinen. I kommentaren till viteslagen (Lavin 1989, sid 33) uttalas följande: "Det är oklart, huruvida ett vitesföreläggande kan riktas mot ett konkursbo. Detta sammanhänger med att det i konkursrätten är en omdiskuterad fråga, huruvida den rättskapacitet som tillkommer ett konkursbo är av den omfattning, att konkursboet kan betraktas som

en juridisk person. Den myndighet, som vill vara på den säkra sidan, kan alltid utse konkursförvaltaren till adressat." Länsstyrelsen anser att det därmed är möjligt att i en situation som den nu aktuella rikta ett föreläggande mot konkursförvaltaren personligen.

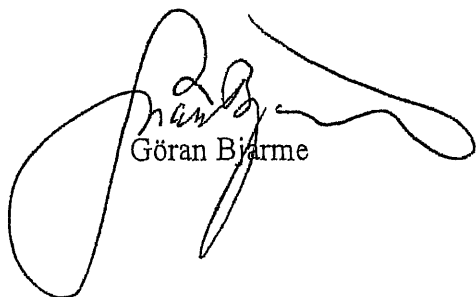
Länsstyrelsen anser, med hänsyn till vad som anförts ovan, att föreläggandet är riktat mot rätt adressat.

M.C. har slutligen anfört att den fastighet där läckage påvisats inte är ansluten till den aktuella anläggningen. Länsstyrelsen gör i denna del bedömningen att ledningen löper så nära den aktuella adressen att ett läckage från denna skulle kunna vara orsak till det konstaterade utsläppet. Nämnden har därmed haft fog för föreläggandet beträffande undersökning av eventuellt läckage.

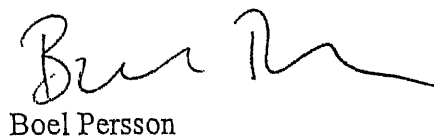
Enligt punkten b) i föreläggandet ska grupptankanläggningen avvecklas. Av utredningen framgår, som ovan nämnts, att tankanläggningen har övergivits av konkursboet. I Naturvårdsverkets NFS 2003:24 föreskrifter stadgas att cistern som tas ur bruk ska tömmas och rengöras, samt att åtgärder ska vidtas som förhindrar att cisternen kan fyllas. Såvitt framgår av utredningen har sådana åtgärder inte vidtagits. Länsstyrelsen finner att tankanläggningen därmed alltjämt utgör en risk för människans hälsa eller miljö, och att föreläggandet även i denna del varit motiverat och ska kvarstå.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Miljödomstolen vid Nacka Tingsrätt enligt bilaga.

Göran Bjärme

Boel Persson

Kopia

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms kommun